

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE A ANDRAGOGIKY

Ayahuasca v kulturních kontextech Peru a České republiky

Bakalářská diplomová práce

Romana Lukášová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Šermáková, Ph. D.

Olomouc 2011

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce šAyahuasca v kulturních kontextech Peru a České republiky se zabývá porovnáním jevu ayahuasca se zaměřením na její užití a rituál. V Peru, kde má rostlina ayahuasca a posvátný nápoj z ní vytvořený svou domovinu, se užívá v rámci městského šamanismu. Zmapování aspektů rituálu ayahuasca na území České republiky je cílem empirické části práce, u které využiji metodu kvalitativního antropologického výzkumu. Hlavní zkoumanou otázkou, o jejíž zodpovězení usiluje tato bakalářská práce, je hledání jednotlivých atributů rituálu ayahuasca v České republice. Informace o Peru byly získány z použité literatury. Ze získaných dat je následně provedena komparace zkoumaného jevu v oblasti Peru a ČR.

Klíčová slova

Ayahuasca, horní Amazonie, městský šamanismus (vegetalismo), rituál, dieta, komparace

Abstract

This thesis "Ayahuasca cultural contexts in Peru and the Czech Republic" presents a comparison of the phenomenon of ayahuasca to focus on the use and ritual. In Peru, where the sacred plant ayahuasca and drink from it created its homeland, is used in the mestizo shamanism. Mapping the ayahuasca ritual aspects of the Czech Republic is a view of the empirical work that uses the method of qualitative anthropological research. The main question investigated, a question which seeks the bachelor thesis is to search for the attributes of ritual ayahuasca in the Czech Republic. Information on Peru was taken from the bibliography. The collected data is then examined the comparison of the phenomenon in Peru and the Czech Republic.

Keywords

Ayahuasca, Upper Amazon, mestizo shamanism (vegetalism), ritual, diet, comparison

Prohlá-ení

Prohla-uji, že jsem p edkládanou práci zpracovala samostatn a pouffila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 28. dubna 2011

í í í í í í í í í í í í í ..

Romana Luká-ová

Podkování

Ráda bych vyjádřila podkování vedoucí své bakalářské diplomové práce Mgr. Evě Ermákové, Ph. D. za rady, připomínky a zejména trpělivost. Také děkuji Mgr. Markétě Lukášové za pomoc při překladu anglických textů a jazykovou korekturu. V neposlední řadě bych chtěla podkovat rodiče za jejich podporu během celého průběhu studia.

Obsah

Úvod.....	2
TEORETICKÁ ÁST.....	4
1. Amazonský kulturní areál.....	4
1. 1. Vymezení pojmu –amanismus.....	4
1. 2. Mestický –amanismus horní Amazonie.....	5
1. 2. 1. Pojem mestizo.....	5
1. 2. 2. Mesti tí –amani neboli vegetalisté.....	6
1. 2. 3. Iquitos.....	7
1. 3. Historicko - nábofenský kontext.....	8
2. Ayahuasca.....	9
2. 1. P íprava nápoje.....	11
2. 2. Dieta a sexuální abstinence.....	12
2. 3. Pr b h rituálu ayahuascy.....	13
2. 4. Ufítí ayahuascy.....	14
3. Chemické slofení ayahuascy.....	18
4. Ayahuasca a nábofenství (nábofenské organizace).....	20
4. 1. Santo Daime.....	20
4. 2. União do Vegetal (UDV).....	21
4. 3. PaDeva.....	21
4. 4. Barquinha.....	22
5. Ayahuasca a zákon.....	23
5. 1. Severní a Jífní Amerika.....	23
5. 2. Evropa.....	24
EMPIRICKÁ ÁST.....	26
6. Pr b h empirického –et ení v eské republice.....	26
6. 1. Metody a techniky výzkumu.....	26
6. 2. Vzorek.....	27
6. 3. Výsledky empirického –et ení v eské republice.....	27
6. 4. Vyhodnocení.....	31
6. 5. Shrnutí.....	34
Záv r.....	36
Poufítá literatura.....	37
Elektronické zdroje.....	38

Úvod

šAyahuasca je mysterium, tajemství, *La Madre Selva*, Matka Dřevů, rostlina, která má duši a o ní se říká, že si své adepty vybírá sama a také že flárlí.õ

Jiří Kucha

Už po celá staletí lidé v oblasti Amazonie vyžívají léčivých ú ink ayahuascy, její konzumace sahá hluboko do předkolumbovské doby. Pozitiva této rostliny ústí z její léčebné síly a zároveň je lze objevit i ve sféře magické. Proto tvoří základ místního náboženství i lidového léčitelství a formuje tak místní kulturu a životní styl.

Dejtný prales, místo, kde je možné liánu ayahuascy objevit, je stejně záhadný jako liána samotná. Ne nadarmo ji zdejší lidé označují jako Matku Dřevů. Třamani, vegetalisté i jen šoby ejníõ léčitelé v dí, jak vyuffít jejich ú ink k léčení lidí nebo navštívení jiných dimenzí.

V posledních letech vzrostl obrovský zájem o seance spojené s ayahuascou, která se dokonce dostává i do Evropy. Nápoj připravený z této psychoaktivní rostliny má za následek rozšíření v domě konzumenta, stejně je však spojená problematika právních norem daného státu.

Mezi nejvýznamnější odborníky zajímající se o léčitele peruánské Amazonie patří zejména antropolog, lingvista a editel Výzkumného centra Wasiwaska, **Luis Eduardo Luna**, přivedem z kolumbijské Amazonie. Další důležitou odbornicí je kalifornská antropoložka a psychoterapeutka **Marlene Dobkin de Rios**, známá svými výzkumy v Peru a Brazílii. V neposlední řadě je vhodné zmínit **Stevena Beyera**, jenž studoval posvátné rostliny s pomocí ayahuasqueros v Amazonii, a jehož ložské vydání knihy *Singing to the Plants: A Guide to Mestizo Shamanism in the Upper Amazon* je považováno za dosud nejkomplexnější popisání světa ayahuascy.

V České republice se několik publikací taktéž nachází, ale spíše převládají cizojazyčné příklady nad autorskými díly českých spisovatelů. Mnohdy je těžké posoudit, jak dalece jsou dané knihy založeny na pravdě, kvůli relativně vysoké oblíbenosti tématu. Nepřeberné množství v dě z celého světa jezdí do Amazonie, aby mohli prozkoumat veškeré sféry této tajemné rostliny. Proto není až tak těžké najít v anglickém jazyce články o liáně, založené na antropologickém terénním výzkumu, vzhledem k delší tradici antropologie ve zdejších oblastech. Ve své práci budu vycházet

především z knih zahraničních autorů, ale jelikož jich je stále do jisté míry omezený počet, rozšířím je o informace dostupné z elektronických zdrojů.

Fenomén ayahuascy, tak jak bych jej chtěla popsat, je založený především na jejím doprovodném rituálu. Konkrétně se budu v novat oblasti peruánské horní Amazonie (*Upper Amazon*), v níž kterých kapitolách, například. Ayahuasca a náboženství, však bude nevyhnutelně nutné zmínit se i o dalších státech nacházejících se v Amazonii. Zaměřím se na to, kým je rituál prováděn, na jeho průběh a pravidla, která jsou spojena s přípravou a užitím ayahuascy. Dále zmíním problematiku legality liány nejen v Peru, ale i v níž kterých státech světa a objasním složení chemických substancí a jejich působení například tak, jak dosud bylo vyzkoumáno. Nedílnou součástí rituálního schématu této kulturně důležité rostliny je náboženství, kterému taktéž budu v novat pozornost. Zajímavým elementem ayahuascové praxe je umění, které dokonale vystihuje vize, atmosféru a liánu tak, jak je popisována v knihách. Mezi nejznámější umělecké seadí malby bývalého šamana Pabla Amaringa, které jsou často vyfířívány jako doprovodné ilustrace knih s tematikou ayahuascy. Umění v práci však nebude zmíněno, neboť je nad vymezený rámec obsahu.

Hlavní otázka výzkumu se bude zaměřovat na atributy rituálu ayahuascy v České republice. Výsledek zkoumání poté porovnáím s informacemi o horní Amazonii, které jsou obsaženy v teoretické části práce. K získání dat pro Peru byla využita technika polostandardizovaného rozhovoru.

TEORETICKÁ ÁST

1. Amazonský kulturní areál

Amazonská džungle pokrývá téměř polovinu území Peru a je domovem mnoha rozličných domorodých kmenů a také mnoha rozličných substancí, jež jsou schopny pozměnit stav v domě. Tyto esence, známé jako psychedelika, jsou užívány po celém světě již od počátku letopočetů a mohou být mnohem dříve. Jsou uplatňovány jak v bílé, tak v černé magii, k léčení i pouhému pobavení. Mohou svými úinky zajistit dosažení božského vedení, navodit transcendentní vzrušení, jakožto zdroj náboženské aktivity poskytují útěchu v situacích nepříjemné kulturní změny, a jsou terapeuticky přínosné při léčbě nemocí. A právě tyto schopnosti má ayahuasca, která se vyskytuje na území amazonského pralesa v Ekvádoru, Peru, Brazílii a Kolumbii. Dlouhou historii má jak u původního obyvatelstva, tak i mezi dnešním mestickým obyvatelstvem, které tuto révu užívá v tradičním lidovém léčení.¹

1. 1. Vymezení pojmu –amanismus

–amanismus je prastará náboženská praxe i technika extáze, jak jej nazývá Mircea Eliade, známá již od hlubokého pravěku a rozšířená na všechny kontinenty světa. Původ termínu –aman vychází z tunguzsko-mandžuského výrazu *saman* i *shaaman*, v překladu mající význam arodjníka nebo toho, jenž je v transu i rozrušen.² Mezi vědci se dlouho nesla otázka, zda –amanismus mezi náboženstvími i nikoliv. Antropolog Michael Harner tento problémů pojal tak, že duchovní zkušenost se stává náboženstvím, jakmile do ní vstoupí politika.³ V této odborníci se shodla, že –amanismus je spíše technika a –aman je tedy spirituální specialista působící v mnoha různých náboženstvích a kulturních kontextech.⁴ Iste však dochází k zaměření –amana za kněze. K této problematice se vyjadřuje antropolog R. F. Murphy, který staví –amana do kontrastu s knězem a popisuje ho jako individuální praktika, jehož kontakt

¹DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. s. 19. (překlad autorky).

²WOLF, J. *Magia naturalis: Od umění pravěkých –amanů po současné poznatky v dyabolologii*. Praha: ARSCI, 2009. s. 10.

³BOWIE, F. *Antropologie náboženství: Rituál, mytologie, –amanismus, poutnictví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 183.

⁴Tamtéž, s. 184.

s nadp irozenem je osobní a bezprost ední. šTMaman poufívá své schopnosti k n kolika r zným společ enským cíl m. Lé í nemoci, nachází ztracené lidi a p edm ty, p edpovídá budoucnost, zaklíná a zbavuje lidi kletby a je výhradním zástupcem neviditelných sil dobra a zla ve společ nosti.õ⁵ TMaman neboli medicinman je tedy nábofenský praktik, mezi jehoí schopnosti pat í kontakt se sv tem duch a um ní p im t je ke spolupráci s lidmi, coí je jádrem jeho nadp irozené síly.⁶

1. 2. Mestický –amanismus horní Amazonie

Pro fenomén ayahuascy, tak jak bych jej cht la popisovat, je podstatný mestický –amanismus p sobící zejména v oblasti horní Amazonie, která je ohrani ena horním tokem eky Amazonky v západní ásti Jiívní Ameriky.⁷ Zasahuje na území Peru a Ekvádoru.

1. 2. 1. Pojem mestizo

Luis E. Luna uvádí dva významy termínu mestizo podle Websterova slovníku. š1) osoba smí–eného evropského a nekavkazského pvodu a specificky evropských (zvlá–t pak –pan lských nebo portugalských) a indiánských p edk ; 2) kompletn akulturovaný st edoamerický nebo jihoamerický indián.õ⁸ První vysv tlení pojímá za p íli–obecné, nebo kaíký Peruáнец by pak musel být mestic, a druhý bod vysv tlení považuje naopak za p íli–specifický, neodráflející aktuální situaci v Amazonii. Termín mestizo tedy Luna uíívá spí–e jako termín kulturní í sociální nefl rasový. Stejn tak Marlene Dobkin de Rios ozna uje mestize za mí–ence nacházejícího se od 16. století

⁵MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. Praha: SLON, 2008. s. 182.

⁶Tamtéí, s. 182; DAWSON, A. *New Era - New Religions: Religious Transformation in Contemporary Brazil* [online]. Great Britain: Ashgate, 2007 [cit. 2011-04-18]. Gnostic Church of Brazil. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=-DgoCG9ZIQEC&pg=PA70&dq=vegetalismo&hl=cs&ei=_3esTf2dFMTqOeKzhfsJ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=7&ved=0CEsQ6AEwBg#v=onepage&q=vegetalismo&f=false>. (p eklad autorky).

⁷*Upper Amazon Conservancy* [online]. [cit. 2011-04-16]. About us. Dostupné z WWW: <http://www.upperamazon.org/spanish/index.php?go=about_overview>. (p eklad autorky).

⁸LUNA, L. E. *Vegetalismo : TMamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 20.

mezi Tupanly a americkými Indiány Jižní Ameriky a charakterizuje je jako ne-Indiány (kulturně etno).⁹

1. 2. 2. Mestictví –amani neboli vegetalisté

Vegetalisté své umění léčit získali od tradičních –aman, které navštívili v nemoci za dob kauukové éry. Mestici pracovali jako sbírači kauuku v odlehlých oblastech, a proto v případě nemoci vyhledávali –amany, kteří je naučili pracovat s ayahuascou. Jak výrazný byl –amanismus v tehdejší době provozován, záleželo vřady na lokálním tlaku autorit a katolické církve. Po vřtinu času byl proto praktikován amazonskými rolníky.¹⁰

–amani ve zdejší oblasti mají mnoho pojmenování, zejména podle způsobu jejich léčení. Mestictví léčitelé se obecně nazývají vegetalisté, *curanderos*, *médicos* nebo *curiosos*. Nejastěji je však označení *curanderos* i vegetalista, protože převod své síly odvozuji od rostlin –o *vegetales*, které považují za své učitele. Také proto je mestický –amanismus nazýván vegetalismem. V Amazonském pralese je možné setkat se s dnes už spíše pejorativním označením *brujo* neboli –arod j. Jsou jím označováni ti –amani, kteří svou sílu využívají k ublížení ostatním, a užli kvůli penězům, pomsty nebo prostě jen tak z rozmaru. Hranice termínu vegetalista jsou nejasné, avšak podle Luny slouží toto pojmenování k odlišení se od ostatních léčitelů, jako jsou například léčitelé uzdravující pomocí modliteb nebo duchů. Mestictví –amani horní Amazonie se tímto pojmenováním taktéž odlišují od tradičních léčitelů /–amanů.¹¹

V horní Amazonii jsou to i nejdřívejší psychoaktivní látky, a sice *mapacho*, toé a *ayahuasca*, které se primárně uřívají k ochraně, síle a tzv. učením se od rostlin. Podle tohoto rozlišení se nadále určují to i primární –amanské specializace podle těchto rostlin, jakou dotyčně používá k léčení i k nalezení ochranných sil: *tabaquero*, *toero* a *ayahuasquero*. Tyto základní zaměření se dají kombinovat s dalšími podkategoriemi, jakou jsou například *perfumero*, jenž léčí pomocí pronikavě vonících rostlin, obdobných

⁹DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. s. 143. (překlad autorky).

¹⁰LUNA, L. E. *Vegetalismo : –amanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 42.

¹¹BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 196 (překlad autorky); LUNA, L. E. *Vegetalismo : –amanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 42-44.

látce aqua de florida (používána k o ist rituálních p edm t , osob i obydlí), *camalongeros*, používající semena camalongy, flutého oleandru, *paleros*, vyuffívající k ru a prysky ici velkých listnatých strom , jako je ayahuma, hacapú, icoja atd. Výsledkem t chto kombinací m fle následn být –aman ozna ující se nap íklad *perfumero ayahuasquero*.¹²

Prestífl si mestický –aman vydobývá p edev–ím délkou praxe, po tem a délkou svých *dietas*, po tem a typem rostlin, které ovládá a po tem a kvalitou svých *icaros ó* za íkavacích i lé ivých e í a zp v ¹³. ím víc je v icaros p vodních slov z archaických jazyk , tím lépe. To stejné platí i pro zvuky zví at i ptactva. Tím získává icaros na své síle a dá se h e okopírovat.¹⁴

Charakterizovat mestický –amanismus m fleme n kolika znaky, mezi n fl pat í p edev–ím uffívání psychoaktivních rostlin, vyuffívání tabáku p i ob adech, lé ení pomocí úst skrze foukání a sání (hlavn tabákového dýmu) a d lefitost zp v (icaros) jak v lé ení, tak v arování. Stejn jako pro tradi ní –amany, tak i pro mestické medicinmany je samoz ejmostí ovládání dobra i zla.¹⁵

Mesti tí –amani jsou ovliv ování mnoha faktory. Primárn to je zdej–í tradi ní –amanismus, lidový katolicismus, dlouholetá tradice pouffívání rostlinou itel , tradi ní hispánské medicínské teorie a diagnózy a samoz ejm i p edstava evropské biomedicíny.¹⁶

1. 2. 3. Iquitos

Hlavním a nejv t–ím centrem peruánského –amanismu spjatého s ayahuascou je m sto Iquitos nebo také Pucallpa. Bylo založeno kolem roku 1750 jako jezuitská misie a postupn získávalo na své velikosti hlavn díky kau ukovníkové hore ce probíhající

¹²BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 197-198 (p eklad autorky); LUNA, L. E. *Vegetalismo : Amanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 43-44.

¹³DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. s. 142. (p eklad autorky).

¹⁴BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 199. (p eklad autorky).

¹⁵TUPPER, K. W. The globalization of ayahuasca: Harm reduction or benefit?. *International Journal of Drug Policy* [online]. 2008, 19, 4, [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kentupper.com/resources/Globalization+of+Ayahuasca++IJD+2008.pdf>>. (p eklad autorky).

¹⁶BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 281. (p eklad autorky).

v letech 1880 - 1912. Msto se nachází v nejv tším regionu Peru ó Loreto, zajímavostí je, že lze na toto místo pouze doplnout lodí nebo dolet t letadlem. V dnešní době jej obývá zhruba 40 000 lidí, z v tí ásti flíje z turismu. Je to vid t p edevím na schopnosti místních domluvit se anglicky, což je pro zbytek Peru nevídané. Na turisty zde mnohdy š ekajíõ fale-ní curanderos (lé itelé). Pozoruhodnou ástí Iquitos je chudinská tvr Belén, kde provád la sv j výzkum kalifornská antropološka Marlene Dobkin de Rios. Mstský slum je vzdálený pouhý kilometr od m sta, nacházejícím se na b ehu Amazonky.¹⁷

1. 3. Historicko - náboženský kontext

K domorodým obyvatel m Amazonie p ícházeli nové vlivy ufl od dob p edkolumbovských, a to hlavn skrze obchodování se surovinami, jako byly například s l, zlato, bavlna, sko ice, tropické ovoce atd. Pro obchodníky zde navíc platila exogamie. Rápidní rychlostí nabralo toto vn jí p sobení p edevím v pr b hu 16. století, kdy vlivem zámo ských objevných cest pronikla na území jifní Ameriky –pan lská misie a vybuoovala redukce pro p vodní obyvatelstvo. To bylo shromaf ováno na ur ítém území, kde kontrolou kulturní, ekonomickou i náboženskou docházelo k prolínání domorodých a dominantních kultur. Tento po in vedl k prazvlá-tnímu spojení uflívání ayahuascy a zejména katolicismu, což dalo vzniknout n kolika synkretickým náboženským hnutím i církvím.¹⁸

N které prvky zdejšího kulturn rozmanitého areálu bývají h e chápány západním sv tem mořná proto, že náboženské pojetí sv ta amazonské populace vychází p edevím z animismu. Václav Soukup jej charakterizuje jako víru šv existenci nadp irozených sil, které jako offivující duchovní princip jsou vlastní v-em objekt m na-eho sv ta.õ¹⁹ V dnešní době tento p ístup není tak jasn vymezený a opírá se spí-e o synkretické pojetí sv ta. Vzhledem k historii této oblasti je zdejší animismus dopl ován p edevím o katolictví, které zde má dlouholetou tradici.

¹⁷DAUBNER, P. *Dálky.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-04-18]. Iquitos ó hlavní m sto peruánské Amazonie. Dostupné z WWW: <http://dalky.cz/cteni/c-iquitos-hlavni-mesto-peruanske-amazonie.html>; DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. s. 49-53. (p eklad autorky).

¹⁸BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 281. (p eklad autorky).

¹⁹SOUKUP, V. *D jiny antropologie : (Encyklopedický p ehled d jin fyzické antropologie, paleoantropologie, sociální a kulturní antropologie)*. Praha: Karolinum, 2005. s. 635.

2. Ayahuasca

Ayahuasca je halucinogenní nápoj vyráběný převážně z divoké liány rodu *Banisteriopsis Caapi*, náleží k čeledi *Malpighiaceae*. Tato čeleď zahrnuje asi 100 druhů různých lián, vyskytujících se v tropických oblastech na severu Jižní Ameriky, ve Střední Americe a na Karibských ostrovech. *B. Caapi* roste zejména v tropických deštných lesích na území Kolumbie, Ekvádoru, Peru, Bolívie a Brazílie.²⁰ Rozlišuje se podle barvy listů a jejího užití mezi domorodci. Lze ji nalézt v džungli mezi ostatními rostlinami, u domků nebo pracovišť (dá se přistupovat pomocí získávání, do použitelného stavu vyroste do 5 až 10 let). Je možné ji i zakoupit na tržnici.²¹

Do nápoje se přidávají ještě další rostliny, které mohou umocňovat jeho účinky. Region od regionu se tyto přidávané rostliny liší. Jen málokdy je nápoj připraven pouze z liány samotné. Doplnující ingrediencí jsou obvykle listy některých ze tří základních *compa eros*, rostlinných prvků jako *chacruna*, *sameruca* nebo liána s různorodými názvy jako například *ocoyagé*, *chalipanga*, *huambisa* atd. Ke třem hlavním komplementárním rostlinám se přidávají ještě mnohé další. V jedné zprávě bylo uvedeno celkem 55 rostlin, v jiném dokonce asi 120. Až je množství rostlin přidávaných do nápoje jakkoli velké, vždy je nazýváno ayahuascou. Termín ayahuasca tedy označuje jak liánu samotnou, tak nápoj obsahující nejen tuto rostlinu. Toto malé zmatení označuje Stephen V. Beyer jako amazonskou synekdochu, tedy pojmenování něčeho jen podle jednoho komponentu.²²

Samotný termín ayahuasca pochází z kečuánštiny, kde slovo *huasca* označuje jakýkoliv druh liány a termín *aya* vyjadřuje popis něčeho, co by se dalo označit za oddělitelnou duši nebo dále také šesencií mrtvé osoby. Proto jsou pro ni známé dva příklady: šliána (réva) duše a šliána smrti. Slovo ayahuasca má tudíž rozdílné konotace podle kulturního kontextu. Například kečuánští mluvčí lidé v Canelos nebo Napo užívají výrazu réva duše, kdežto lidé okolo zálivu Urumba spíe liána smrti. V České republice jsem se setkala převážně s výrazem liána smrti (viz. Jiří Kuchař).²³ Stejným principem má také samotný výraz ayahuasca mnoho variací v různých regionech.

²⁰ *Biotox* : *Banisteriopsis caapi* [online]. 2000-2009 [cit. 2011-02-19]. Encyklopedie psychotropních rostlin. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rbac.html>>.

²¹ *Středoevropský výzkumný institut: Sbírka referenční databáze drog, jejich kultur a účinků* [online]. 2008 [cit. 2011-04-26]. Ayahuasca. Dostupné z WWW: <<http://fet.ezin.cz/viewtopic.php?id=76>>.

²² BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. str. 207. (příklad autorky).

²³ Tamtéž, s. 207-208.

Hlavně v souasném Peru a Ekvádoru se uflívá ke uánského výrazu, v Kolumbii se vyskytuje termín *yagé* (yajé), a to jak pro nápoj, tak pro liánu. P vod tohoto oznaení má liána v tukanském jazyce. Shuarové z jihovýchodního Ekvádoru pak nazývají samotnou rostlinu i nápoj z ní vyrobený výrazem *natém*. Existuje je-t pestrý po et dal-ích názv pro ayahuascu, nap íklad *dápa, mihi, kahi, pindé* nebo *Santo Daime* (toto pojmenování se pouflívá i pro sou asné brazilské nábofenství).²⁴ Luis Eduardo Luna ud lal abecední seznam t chto r zných názv , který ítá na 40 variací. Jak sám dodává, seznam není vyerpávající, šbohufel pouze sv d í o -írokém roz-í ení uflívání psychotropních substancí zalofených na rostlinných druzích rodu *Banisteriopsis*.²⁵

U velkého množství etnických skupin nejen peruánské Amazonie existuje p edstava významných rostlin, obsahujících silného ducha. Ten je považován za inteligentní bytost, skrze ni fl m fle lov k dosáhnout v d ní a síly za p edpokladu, fle dodrfloval dietu a dal-í p ísná pravidla. Takové rostliny se ozna ují za *doctores*, konkrétn ayahuasca se navíc adí mezi skupinu rostlinómatek. Luis Eduardo Luna se pokou-el najít mezi svými informátory ó vegetalisty kritéria, kdy jsou dané rostliny považovány za *doctores*. Rostliny, které vyu ují, jsou tedy takové, jeff š1) zp sobují halucinace v p ípad , kdy jsou uflívány o samot ; 2) n jakým zp sobem modifikují ú inek ayahuascového nápoje; 3) zp sobují omámení; 4) mají silné emetické i katarzní vlastnosti nebo 5) p iná-ejí obzvlá-t flivé sny.²⁶

Mezi uflivateli je ayahuasca známá také jako projímadlo. Po každém vypití nápoje je zde reálná mofnost zvracení nebo pr jmu. Samoz ejm jsou tyto procesy ryze individuální, tudífl zde mofnost vyhnout se jim existuje. U -aman je výskyt minimální. Nep íjemný pr b h reakce na ayahuascu je v-ak považován za ur ítou o istu spjatou s lé ivou funkcí. Tyto symptomy jsou intenzivn j-í u lidí s up ímnou a p írozenou povahou v kontrastu k t m uráflivým a nep íjemným, jenfl zvrací o n co mén .²⁷ Velmi silné dávení se m fle objevit i u t ch, co nebrali váfln -amanovu radu vyhýbat se jídlu

²⁴SCHULTES, R. E.; HOFMANN, A. *Rostliny boh : Magická síla psychoaktivních rostlin*. 2. vyd. Praha: Volvox Globator, 2000. s. 124.

²⁵LUNA, L. E. *Vegetalismo : Ťamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 75.

²⁶Tamtéfl, s. 84.

²⁷FLORES, F. A.; LEWIS, W. H. Drinking the South American Hallucinogenic Ayahuasca. *Economic Botany* [online]. 1978, 32, 2, [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/4253922?&Search=yes&searchText=Drinking&searchText=american&searchText=south&searchText=hallucinogenic&searchText=ayahuasca&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DDrinking%2Bthe%2Bsouth%2Bamerican%2Bhallucinogenic%2Bayahuasca%26gw%3Djtx%26acc%3Don%26prq%3DDrinking%2Bthe%2Bsouth%2Bamerican%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&prevSearch=&item=1&ttl=18&returnArticleService=showFullText>>. (p eklad autorky).

minimálně 6 hodin před obědem. Stresujícím okamžikem se zvracení jistě stává pro gringa²⁸, který je společností učen, ale zvracení je ubohé a poníflující. Antropolog Michael Taussig, zkoumající kolumbijské Putumayo, kde označují ayahuascu jako yagé, dokonale vystihl reakci gringa zpřesobením, jakým ji popisují domorodí obyvatelé. Ale možná je třeba leflit j-í je strašlivá skutečnost, ale zkušenost yagé je hrozná: těs, zvracení, nevolnost, defekace, napětí. Dodává, ale to je šhrozná a nezastavitelná.²⁹ Je třeba leflité poznamenat, ale dávidla jsou lidmi z horní Amazonie často používány k vyvolání pravidelného zvracení u dětí, aby je zbavili nemocí způsobenými parazity, které se zde trvale vyskytují.³⁰

2. 1. Příprava nápoje

Víra amazonské populace v duchovní sílu rostlin dokonale charakterizuje také přípravu posvátného nápoje. Účtu k ayahuasce zpečetili domorodí obyvatelé základními pravidly pro přípravu. Je lepší je dodržovat, nebo v opačném případě hrozí odplata liány v podobě nefunkčnosti odvaru. Tak jako se v odlišných regionech liší rostliny do nápoje přidávané, tak se shodným způsobem odlišuje i příprava a rituál ayahuascy.

Podstatným prvkem pro výrobu je pouhá tma. Liána se zaříná na ohni vařit v noci nebo nad ránem, kdy ještě není velké světlo. Ayahuasca nemá ráda mnoho okolních pozorovatelů, proto je vhodné mít u přípravy lidí méně. Hlavní zásadou osobou je samozřejmě šaman, který hlídá veškerý průběh dění. Pomocnou silou může být další osoba, je-li připravována různými vedlejšími pracemi (například nosí vodu z eky a hlídá oheň pod varnou nádobou a štípe dříví). Ani jeden ze zúčastněných by neměl mít 24 hodin před vařením pohlavní styk, aby připustoval k liáně šistý. Neměla by se zde objevit ani menstrující žena. Během celého vaření jsou odvaru zpívány ícaros, pomocí nichž vyzývají duchy liány a připravených rostlin i ostatní duchy pralesa.

Úinky nápoje závisejí na několika okolnostech: na způsobu přípravy, na okolním prostředí, použitém množství, použitých přísadách, účelu použití

²⁸Označení hojně užívané v Peru pro cizince, zejména osoby se světlou pokožkou bez pejorativního charakteru.

²⁹TAUSSIG, M. In BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 213. (překlad autorky).

³⁰BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 214. (překlad autorky).

a v neposlední ad na zp sobu, jakým –aman celý ob ad ídí.³¹ Každý kelímek napln ěný šliánou smrtiõ chutná r znorod , s každým dal–ím pitím se jedinec dostane dál ve svém v domí. Ayahuasca je pr vodcem k odli–nému vnímání sv ta, je branou poznání.

2. 2. Dieta a sexuální abstinence

Je známým faktem, že rostliny-u itelky dovedou být flárlivé na vztah –amana a lidské osoby, proto je d leflitě si rostliny hý kat. Práv dodrřováním *dietas* si lov k udržuje v elý vztah s duchem rostliny. Taktěfl u –aman s dlouhotrvající praxí je vhodné as od asu zopakovat dietu, aby si i nadále uchovali p íze rostlin, posílili svou energii lé ení a nabrali nové v domosti. Pr m rná doba trvání jednoho p stu se pohybuje v rozmezí 6 m síc . Každá dieta se m fle p eru–it a obnovit v pozd j–ím ase, proto je zcela normální, kdyfl se navý–í i na n kolik let (Luis Eduardo Luna informoval afl o 12 letech).³²

Nejd leflit j–í úlohu hraje dieta p i iniciaci a období u ení se na vegetalistu. Jen díky dodrřování pravidel diety a sexuální abstinence se mohou doty němu zjevit duchové rostlin ve vizích nebo ve snech, s jejichfl pomocí je schopen se následn u it. Pro vykonání diety se u e obvykle p esune do hlub–ího pralesa, aby se blífle spojil s p írodou, a popíjí nápoj p ipravený z ayahuascové liány, která mimo jiné slouflí jako zprost edkovatel sv ta rostlin.³³

Hypertenzi i bolest hlavy si mohou p ivodit konzumenti, kte í nedodrří pravidla diety a nesplní alespo denní vypu–t ní tyramin ze svého jídelní ku (ve fermentovaných potravinách) p ed a po rituálu. Nejlépe v–ak doporu uje eský lé itel 3 dny p stu. Dále uvádí jídla, kterým se vyvarovat: šjídla v konzervách, salámy, pa–tky, uzené ryby, zrající a plís ové sýry, kakao a okoláda, ervené –vestky a výrobky z nich p ipravené, p ezralé potraviny (v etn banán , raj at, avokád), výrobky z fermentované sóji (sójové omá ky, seitan apod.), tofu star–í jak n kolik dní, miso, proteinové koncentráty a extrakty, bujóny, p emíra piva i vína, Sherry,

³¹SCHULTES, R. E.; HOFMANN, A. *Rostliny boh : Magická síla psychoaktivních rostlin*. 2. vyd. Praha: Volvox Globator, 2000. s. 126.

³²BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. str. 56-57. (p eklad autorky); LUNA, L. E. *Vegetalismo : Shamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 68-69.

³³LUNA, L. E. *Vegetalismo : Shamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 69.

Vermoutho. Jídla vhodná pro dodržování diety jsou: šerstvá zelenina a ovoce, rýže, brambory, kukuřice, oves, pohanka, jáhly, kuskus atd., luštěniny (zrovna uvařené, nezavařené i z konzervy), šerstvé maso (za šerstva mražené i šerstv ulovené), mléko, jogurt, nezražený sýr (cihla, cottage, kozí sýr, ricotta apod.), sójové mléko, vejce, tuky.³⁴

Na rozdíl od šeského lé itele ó –amana uvádí L. E. Luna ve vý tu zakázaných potravin vep ové maso (kterého se týká zákaz snad nejvíce), s l, ko ení, cukr, tuky, alkohol, kuře, ovoce, zeleninu nebo studené nápoje. Ideální dietu popisuje Luna složenou šz vařených banánů, uzené ryby a n kdy z šmasa ur itých zvířat dflungleo (carne de monte)š.³⁵ Zajímavým prvkem t chto dvou vý t doporučených a nedoporučených jídel pi diet u šeského lé itele (u en –amany z Ekvádoru) a u antropologa zkoumajícího –amanismus horní Amazonie je jistá neshoda v potravinách (uzená ryba, šerstvé maso, tuky, ovoce, zelenina). Pravd podobn se jedná o odlišnost v p izp sobení diety na šskou a amazonskou populaci. Podrobný seznam povolených a nepovolených druh ryb, plazů a ptáků popisuje Luna ve své knize.³⁶

Velmi nebezpečn m fle probíhat konzumace nápoje ayahuascy spolu s ostatními drogami (kokain, amfetaminy, MDMA, barbituráty, opiáty, mezkalin) nebo léky. Nem la by se dokonce uřívát ani v kombinaci s n kterými dalšími rostlinami (t ezalka, kava, Ephedra, ko en léko ěice aj.).³⁷

2. 3. Pr b h rituálu ayahuascy

Jiřl bylo ěeno, fle liána má rozlišný po et druhů a taktéřl nápoj uvařený z ní (a dalších komplementárních rostlin) má ř znorodou podobu. Shodný princip platí i u samotného rituálu souvisejícího s pitím tohoto aje. Zárove v–ak existují p esv d ení, kterými se lidé řdí pi p řprav nebo konzumování nápoje a lze je nalézt u v t–iny podob rituálů.

³⁴Tamani a rostlinky [online]. 2008 [cit. 2011-04-19]. Kontraindikace Ayahuascy. Dostupné z WWW: <<http://rostlinky.blogspot.com/2008/07/kontaindikace-ayahuascy.html>>.

³⁵LUNA, L. E. *Vegetalismo : Ťamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 69.

³⁶Tamtéřl, s. 70.

³⁷Tamani a rostlinky [online]. 2008 [cit. 2011-04-19]. Kontraindikace Ayahuascy. Dostupné z WWW: <<http://rostlinky.blogspot.com/2008/07/kontaindikace-ayahuascy.html>>.

Jedním takovým prvkem je osoba provázející obřad, nazývaná se obecně *vegetalista*, *-aman* nebo specificky **ayahuasquero** (o různých dalších povahách zmiňováno bylo pojednáno v kapitole 1. 2. 2.). Dalším shodným elementem vyskytujícím se u seancí je zpívání **icaros**, magických nebo léčivých textů, provázejících konzumenta během vizí a halucinací. Prostřednictvím těchto textů je *-aman* schopen léčit, vyléčit a spojit se s duchy. Často tvoří doprovod různým posvátným rostlinám při jejich používání.³⁸

Luna upozoroval nejvíce na kontrast mezi rituály probíhajícími ve vesnicích městech (Iquitos nebo Pucallpa) a taktéž, je-li jsou praktikovány na místech menších zemědělských usedlostí (*chacra*) i na okraji pralesa. Obřady ve městech jsou charakteristické v tom, že po ceremonii (až 20 osob), mají více k esoterickou podobu (především se modlitby a náboženské texty) a v obřadu stojí profesionální *vegetalista*, často však také pouze poloprofesionální. Rituály se konají jednou týdně, mnohdy i denně a konzumenti nápoje se obvykle mezi sebou neznají. Naopak obřady ve vesnickém prostředí se vyznačují menším počtem osob (6 až 10 jedinců), kteří se mezi sebou znají nebo jsou spojeni příbuzenským vztahem. Tyto ceremonie mají mnohem více neformální povahu.³⁹

Jednotliví *vegetalisté* se vzájemně podporují a ke své praxi se chovají tolerantně. Jak sám Luna podotkl, tyto vzájemné vztahy jsou dosud neprozkoumaným terénem, který potřebuje jisté objasnění.⁴⁰

Obecně lze říci, že každý rituál spojený s nápojem ayahuasca nese takovou podobu, jakou mu jeho předvedce – či *vegetalista* (*-aman*, *curandero*) vtiskne. Záleží vždy na jeho záměru a chuti léčit.

2. 4. Účty ayahuasca

Často se stává, že lidé zažívají šlián smrti mezi návykové látky, zejména kvůli jejich halucinogenním vizím. Šlián mezi jedem, lékem a narkotikem spoívá pouze

³⁸TUPPER, K. W. The globalization of ayahuasca: Harm reduction or benefit?. *International Journal of Drug Policy* [online]. 2008, 19, 4, [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kentupper.com/resources/Globalization+of+Ayahuasca+-+IJD+2008.pdf>>. (překlad autorky).

³⁹LUNA, L. E. *Vegetalismo: Šamanismus mezi mestickým obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2002. s. 165-166.

⁴⁰Tamtéž, s. 166.

v poufilitém mnofství, ⁴¹ tak mimo jiné vymezili ve své knize Rostliny boh rostlinné halucinogeny v dec Albert Hofmann a ekobotanik Richard Evans Schultes. Ufilití ayahuascy je taktéfl ovlivn no odli-ným pojetím nemoci v oblasti Amazonie nefl ve v t-in západního sv ta. Lidé v Amazonii nevymezují nemoc pouze jako šnapadení bacilem, pokles cukru v krvi, ale stejnou d leflitost p íkládá i uhranutí pohledem i zasaflení magickou -ípkou ⁴² (*virote*).

Existuje mnoho st edisek zabývajících se lé ebným, spirituálním a psychologickým ufilitím ayahuascy. Práv k lé ebnému ú elu zaloffil Jacques Mabit roku 1992 centrum **Takiwasi** (Tarapoto, Peru), jakoffto pilotní projekt francouzské vlády. V sou asné dob jde o neziskovou organizaci, která se v nuje nejen lé b a prevenci zneuffívání návykových látek, ale i samotnému výzkumu tradi ní medicíny a výrob lé iv. ⁴³ Krom zakladatele Mabita pracují v centru je-t 2 léka ky, 3 psychologové, ergoterapeut, externí pracovníci vedoucí odpolední workshopy (jóga, výklad symbol , zp vy se sibi ským -amanem, lukost elba, biotance atd.), curandero, tabaquera (lé í pomocí tabáku), šbyliná ò (p ípravuje extrakty rostlin) pomocný personál (knihovníci, ú etní, recep ní, uklíze ka, zahradníci a kucha ka), dokumentarista a zam stnanci laborato e, kte í se zam ují na výrobu p írodních lé iv. ⁴⁴

Program kombinuje znalosti p edk a moderní evropské medicíny se sou asnou psychoterapeutickou praxí. Tato lé ebná metoda je rozd lena do t í ástí (ufilití rostlin, psychoterapie a princip komunity) a jejím ufilitím se zde m fle zbavit závislosti maximáln 15 dobrovolných pacient . Nej ast ji jsou v centru uzdravování pacienti závislí na PBC (52%) a alkoholu (28%). ⁴⁵

Rosa Giove (2002) p edkládá podobu cesty pacienta od p íjetí do Takiwasi centra afl po jeho opu-t ní v sedmi etapách. *Úvodní etapa* (trvá 10 dní) zahrnuje p íjetí pacienta, jeho psychologické (sledování motivace k lé b) i léka ské vy-et ení a ufilití prvních ístících rostlin. Po p íjetí nastává *etapa izolace* (8 dní). Ve-kerý as tráví pacient p emítáním sám o sob . Kafldý den má rozhovor s terapeutem, stále se ístí

⁴¹SCHULTES, R. E.; HOFMANN, A. *Rostliny boh : Magická síla psychoaktivních rostlin*. 2. vyd. Praha: Volvox Globator, 2000. s. 10.

⁴²JOSEPHY, M. *Michal Josephy* [online]. 2010 [cit. 2011-04-19]. Jak lé í prales. Dostupné z WWW: <<http://www.josephy.cz/jak-leci-prales/>>.

⁴³LUDWIG, A. M. In DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary vine: hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Waveland Press, 1984. s. 19. (p eklad autorky).

⁴⁴KAVENSKÁ, V. Mofnosti vyuffití halucinogenu ayahuascy p í lé b závislostí. *Adiktologie* [online]. 2008, 8, 1, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW:

<http://www.takiwasi.com/docs/arti_che/moznosti_%20vyuziti.pdf>.

⁴⁵Tamtéfl.

pomocí rostlin a curandero jej léčí ofukováním pomocí tabáku a švysáváním o po-kozených míst z těla. Cílem této fáze je zmírnění abstinence syndromu. Pacient dále pokračuje v etapě *šJá a moje minulost*, při které podstupuje podílnou dvoudílnou tělesnou i mentální detoxikaci. Zaobírá se svou minulostí a vztahem k droze. Po této části léčby je schopen přistoupit k první ayahuascové seanci. Další etapa nese název *šJá a družič*. Doba trvání se pohybuje okolo tří měsíců. Klient řeší otázky ohledně své osobnosti a vztahu k druhým lidem, navazuje kontakt a spolupráci s rodinou, pokračuje v očištění pomocí rostlin. Podstupuje první diety (pacient se odebere do pralesa - pozemek centra Takiwasi - kde tráví veškerý čas). K dispozici má pouze přístřešek s hamakou a sezení spojené s ayahuascou. Pomocí páté etapy *šJá a život* navozuje pacient spojení s transcendentnem, trvá zhruba 2 měsíce. Poslední etapa *znovuzapojení* má taktéž délku dvou měsíců. Klient se připravuje na opuštění centra, plánuje konkrétní budoucnost po odchodu a vrací se k tématu drog. Fáze je závěrečná oběd před odchodem. Při závěrečné etapě *pokračování* (5 let) dochází do centra na sezení s psychologem, kde probírají souvislosti spojené s návratem do běžného života.⁴⁶

šAyahuasca může být přirovnána ke zrychlené psychoanalýze, kdy pacient sám vidí své problémy, rozumí jim a zná jejich řešení. Díky tomu akceptuje změnu mnohem snadněji.⁴⁷ Tak popisuje funkci a podstatu ayahuascových vizí J. Mabit.

Léčba v centru Takiwasi se účastnilo za dobu jeho existence přes 380 pacientů. Po něm 211 klientů jsou bráni v úvahu ti, kteří dodrželi kompletní léčbu nejmén jednoho měsíce a ti, jež se nejmén 2 roky po celkové léčbě vraceli na konzultace (z toho 175 pacientů ukončilo léčbu na poprvé a 36 se vrátilo). K tomuto výsledku nebylo zakomponováno 32% pacientů, kteří ukončili léčbu během prvního měsíce, tedy před první seancí s ayahuascou, 28% dosáhlo částečné léčby a 23,4% dosáhlo celkové léčby.⁴⁸

Výzkumné centrum **Wasiwaska** (*Research Center for the Study of Psychointegrator Plants, Visionary Art and Consciousness*) slouží nejen k duchovnímu očištění. Středisko založil roku 2003 Luis Eduardo Luna se svou manželkou na

⁴⁶KAVENSKÁ, V. Možnosti využití halucinogenu ayahuascy při léčbě závislostí. *Adiktologie* [online]. 2008, 8, 1, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.takiwasi.com/docs/arti_che/moznosti_%20vyuziti.pdf>.

⁴⁷MABIT, J. In KAVENSKÁ, V. Možnosti využití halucinogenu ayahuascy při léčbě závislostí. *Adiktologie* [online]. 2008, 8, 1, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.takiwasi.com/docs/arti_che/moznosti_%20vyuziti.pdf>.

⁴⁸MABIT, J. Blending Traditions - Using Indigenous Medicinal Knowledge to Treat Drug Addiction. *MAPS* [online]. 2002, XII, 2, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.maps.org/news-letters/v12n2/12225mab.html>>. (příklad autorky).

uklid ujícím míst ostrova Santa Catarina u jižního cípu Brazílie. Každý rok se zde pořádají interdisciplinární zaměřené semináře zabývající se historií, uměním, ale i ekologií i psychofarmakologií. Diskutujícími hosty bývají v rámci svého formátu jako například psychiatr Stanislav Grof, antropolog Jeremy Narby i etnobotanik Wade Davis.⁴⁹

Poté, co byl v rámci rozluštění chemického obsahu posvátného náje z ayahuascy, se pozornost farmaceutických firem přesunula do Amazonie a jejich touha po zisku je dovedla až k myšlence patentování tohoto, domorodci po staletí užívaného, nápoje. V případě, že by se tento nápoj farmaceutickým firmám vydal, znamenalo by to konec tradičního užívání nápoje v Amazonii a přilehlých oblastech. Roku 1999 se přesně o tento monopol pokusila americká společnost International Medicine Corporation. S tím nesouhlasila organizace chránící jedinečnou kulturu Amazonie COICA (*Coordinator of Indigenous Organizations of the Amazon Basin*) a CIEL (*The Center for International Environmental Law*). Šnechat si patentovat léčivý prostředek, jehož znalost dědíme po mnoho generací, je zásahem do kultury našich národů i celého lidstva, což vyjádřil se k celé záležitosti tehdejší mluvčí vítězné strany COICA Valerio Grefa.⁵⁰

V rámci zkoumající liánu i nápoj ayahuascy mají před sebou ještě mnoho neprobádaných sfér. Významnou se ověřuje léčivý charakter rostliny. Pro vodní obyvatelé ji používají ke zmírnění stresu a deprese, k pročištění organismu od vnitřních parazitů (zvracení a průjmy při rituálech) a k vyléčení dalších nemocí nebo k odstranění drogové závislosti. Spolu s léčivou povahou liány je důležitá i její spirituální rovina, která mimo jiné napomáhá chránit před černou magií a zlými duchy. Významnou roli hraje víra vztahující se k opuštěné duši z tla. Některé kmeny jsou dokonce přesvědčeny o tom, že při pití nápoje jsou schopni se v navozených vizích setkat se svými předky.⁵¹

⁴⁹Wasiwaska : *Research Centre for the study of psychointegrator plants, visionary art and consciousness* [online]. [cit. 2011-04-20]. Dialogues on Science, Art, History, Myth and Spirituality". Dostupné z WWW: <<http://www.wasiwaska.org/index.cfm>>. (příklad autorky).

⁵⁰Doktorka.cz : *O zdraví a kráse* [online]. 1999 [cit. 2011-04-10]. Americká farmaceutická firma má zájem o patent na Ayahuasca. Dostupné z WWW: <http://drogy.doktorka.cz/americka-farmaceuticka-firma-zajem/>; Ciel : *The center for international Environmental Law* [online]. 2003 [cit. 2011-04-19]. The Ayahuasca Patent Case. Dostupné z WWW: <<http://www.ciel.org/index.html>>. (příklad autorky).

⁵¹Ayahuasca.com : *Homepage of the Amazonian Great Medicine* [online]. [cit. 2011-04-24]. An Introduction to Ayahuasca. Dostupné z WWW: <<http://www.ayahuasca.com/ayahuasca-overviews/an-introduction-to-ayahuasca-2/>>. (příklad autorky).

3. Chemické složení ayahuascy

Ayahuasca obsahuje tři základní harmalinové alkaloidy - harmin, tetrahydroharmin (THH) a harmalin, které je taktéž možné nalézt v rostlin *Peganum harmala*, esky známé jako Syrská ruta i Syrská r fě.⁵² Tyto tři karbolinové alkaloidy (v rostlin je nejvíce obsažen harmin, poté THH a nakonec ahl harmalin) mají funkci reverzibilního inhibitoru enzymu monoaminoxidázy (MAO-A), který odbourává všechny monoaminergní neurotransmitery (dopamin, serotonin, noradrenalin). Délka inhibice je v rozmezí 4 ahl 24 hodin v závislosti na dávce. Jak již bylo uvedeno, na obsahu nápoje a následné intoxikaci se podílejí i další tři. Rostliny obsahující psychedelické tryptaminové analogy, tak jako dimethyltryptamin neboli DMT, nap . *Psychotria viridis* ó *chacruna*, jsou díky navozené inhibici MAO aktivní a mohou způsobovat siln psychedelické účinky. Záhadou však stále z stává, jak mohli přijít Indiáni mezi tisíci rostlinami na n kolik málo, je-li se tak vhodn dopl ůjí.⁵³ Beta-karbolinové alkaloidy mohou také povzbuzovat innost psychoaktivních alkaloid ůdli-ných od látek typu DMT, nap . nikotin z tabáku selského v Jižní Americe nazývaný *mapacho*.⁵⁴

Problémem při poznávání ayahuascy je snaha určit specifické aktivní látky zodpovědné za její psychoaktivní účinky. Existuje hned n kolik d vod , pro se na to lidé snaží přijít. Mnoho Severoameri an hledá způsob, jak se vyhnout požití nápoje peroráln , a to zejména kvůli jeho d sivým dávkovým a projímavým účink m způsobeným harmalovými alkaloidy. Proto usilují o mimost evní požití ayahuascy, a to primárn ě kou ením. To je d vod, pro psychonautik Daniel Pinchbeck tvrdí, fě kou itelné a injek n aplikované formy syntetického DMT jsou šnejv t-ím p ínosem moderní v dy pro archaickou amazonskou spiritualitu.⁵⁵

V roce 1983 vyvinul Howard Gardner teorii o mnoho etné inteligenci. Ta obsahovala myšlenku o sedmi typech inteligence (logicko-matematické, lingvistické, prostorové, kinestetické, hudební, intrapersonální a interpersonální). B hem následujících let k nim přidal navíc naturalistickou a uvařoval taktéž o duchovní inteligenci, pozd ji zm n n ě na existenciální. Tuto inteligenci charakterizuje

⁵²Biotox : *Banisteriopsis caapi* [online]. 2000-2009 [cit. 2011-02-19]. Encyklopedie psychotropních rostlin. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rbac.html>>.

⁵³Tamtéž

⁵⁴BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 209-212. (p eklad autorky).

⁵⁵Tamtéž, s. 223.

Gardner (1999a) jako zvýšenou kapacitu pro uvdomění si a proniknutí do kosmologických taj a záhad, které jdou ruku v ruce s lidským bytím o povdomí o ontologickém, metafyzickém a epistemologickém tázání, které je azeno mezi trvalé zájmy lidí vech kultur. Nabízí osm kritérií jak identifikovat inteligenci, p i emfl poznamenává, fe tato kritéria stanovují pouze pořadavky, které by daná inteligence m la spl ovat. Jedním takovým kritériem aplikovatelným na existenciální inteligenci je identifikace nervového potenciálu, k n mufl se m fe inteligence vztahovat. Gardner poznamenal (1999a), fe neuropsychologické d kazy podporují hypotézu poukazující na fakt, fe spánkový lalok lidského mozku hraje zásadní roli p i vyvolávání mystických stav v domí a duchovního uvdomění. Jinou moflností, kterou se jifl Gardner nezabývá, je existence DMT vnit ního p vodu, která m fe v lidském t le hrát d leflitou roli p i tvorb spontánní nebo vyvolané zm ny v domí. DMT je silnou entheogenní substancí⁵⁶, která se p irozen vyskytuje v mozku savc , stejn jako se b fln vyskytuje v ayahuasce. DMT je navíc obdobou lidského serotoninu a jifl n kolik let je známo, fe primární neurofarmakologické p sobení psychadelik úzce souvisí s inností serotoninového systému.

Dal-ím kritériem pro inteligenci je existence jedinc s výjime nou schopností práv v oblasti takové inteligence. Pro existenciální inteligenci jsou to nap íklad jedinci z domorodých kultur, kte í p ebírají –amanskou praxi a šmají výjime né schopnosti snít, p edstavovat si a vstupovat do transu⁵⁷ ó iní tak asto pro velký zájem o kosmologii jifl v mladém v ku, cofl m fe být vykládáno jako abnormální kapacita ve sfé e existenciální inteligence.⁵⁸

⁵⁶Entheogen (tzn. šprobuzení vnit ního boha^o) je obvykle p írodní psychoaktivní látka uflívající se p i r zných rituálních ob adech. Zpravidla se mezi entheogeny adí halucinogeny, asto psychedelické. TUPPER, K. W. Entheogens and Existential Intelligence: The Use of Plant Teachers as Cognitive Tools. *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* [online]. 2002, 4, 27, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1602247>>. (p eklad autorky).

⁵⁷LARSEN, S. In TUPPER, K. W. Entheogens and Existential Intelligence: The Use of Plant Teachers as Cognitive Tools. *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* [online]. 2002, 4, 27, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1602247>>. (p eklad autorky).

⁵⁸TUPPER, K. W. Entheogens and Existential Intelligence: The Use of Plant Teachers as Cognitive Tools. *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* [online]. 2002, 4, 27, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1602247>>. (p eklad autorky).

4. Ayahuasca a náboženství (náboženské organizace)

Tato kapitola se zabývá náboženstvím, které je spojené s užíváním posvátného nápoje ayahuasca po celém světě. Rituál doplňující pití aje ufl sám podnucuje ke spojení s náboženstvím.

4. 1. Santo Daime

Náboženskou praxi Santo Daime zřídil roku 1920 **Raimundo Serra Irineu (1892 - 1971)**. Narodil se v severovýchodním regionu Brazílie africkým rodičem a v 20 letech emigroval do nynějšího spolkového státu Acre při hranicích Peru a Bolívie. Při výpravě do Peru si mladý Raimundo našel práci hlídače na hranicích s Brazílií, kde se také poprvé setkal s ayahuascou, jejímuž kouzlu podlehl. U jedné z vizí se mu zjevila žena, jež se prohlásila za Královnu pralesa. Sdělila mu, aby se modlil, postil se a pije posvátný nápoj celý týden o samotě v pralesi. Když uskutečnil to, co mu sdělila, prozradila mu, že má před sebou duchovní misi, a sice založit náboženství Santo Daime. Raimundo si uvědomil sílu své vize. Viděl rozmlouvat samotnou Pannu Marii, která mu chtěla být patronkou, ochránkyní a proročkyní. Předala mu nauku, jejíž podstatou je přímý kontakt jedince s duchovními entitami pralesa na astrální úrovni.⁵⁹

Příslušníci Santo Daime vidí pozitiva své praxe právě v nejtěsnějším splnutí, a to od pití nápoje, který na sebe vzal fyzickou podobu božské bytosti Daime až po profitek osobního kontaktu se skutečnou svátostí.⁶⁰ Mezi jejich časté vize patří rozmluva se svatým, mnohdy až se samotným Ježíšem Kristem. Zářitky z ceremonií se podobají duchovním zjevením i prozřením, které se objevili ufl mnohokrát v d jiných lidstva. Zkušenost se rozhodně nerovná pocitu, kdy se pasivně díváte na film. Rituální spojení se spirituálními bytostmi v ústnících vyvolává pocit povzbuzení, léčení, uvolnění a rychlého a pravdivého duchovního růstu.⁶¹

Vzhledem ke kořenům rodiče zakladatele synkretického náboženství Santo Daime se jedná o spojení afrického, ale také jihoamerického šamanismu s prvky espiritismu⁶², celé zastřešené klasickými elementy.

⁵⁹POLARI DE ALVERGA, A. *Prales vizí*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. s. 22-23.

⁶⁰Tamtéž, s. 23.

⁶¹Tamtéž, str. 11 a 23.

⁶²Spiritualistická tradice etnografická v Brazílii, čerpající z esoterických knih francouzského učitele a vychovatele 19. století s pseudonymem Allan Kardec. *O Espiritismo* [online]. 2004 [cit. 2011-04-26]. O QUE É?. Dostupné z WWW: <<http://www.o espiritismo.com.br/oque/index.php>>. (překlad autorky).

Spisovatel a u e R. S. Irinea charakterizuje ayahuascu takto: šDaime je univerzální lék. Podle mého se v-ak nikdy nestane skute n masovou zálefitostí. Na to vyfladuje p íli- mnoho. V t-ina lidí se neodhodlá zú astnit dlouhého ob adu, kde by museli pohlédnout do vnit ního zrcadla, které jim bez milosti zobrazí jejich slabosti, prázdnotu a pokrytectví. A navíc by se museli zm nit!õ⁶³

4. 2. União do Vegetal (UDV)

K es anské nábofenství založené na konzumaci nápoje ayahuascy k vlastnímu duchovnímu rozvoji a koncentraci. V Jižní Americe je roz-í en zejména v Brazílii, své p íznivce si ale získává ufl po celém sv t .

4. 3. PaDeva

šZnát sám sebe, znát Bohy a flít jako sv tlo ve sv t .õ (š*Know the Self, Know the Gods, and Live as a Light in the World*õ). Existuje mnoho cest, jak docílit tohoto kréda církve PaDeva,⁶⁴ vycházejícího z novodobého nábofenství **Wicca**. P íslu-níci erpají ze základ pohanských zvyklostí a vyuflívají posvátného nápoje ayahuascy b hem svých ob ad .

Wicca se zrodila b hem 20. století, av-ak její tradice sahá hloub ji do historie. Zakladatelem byl v 50. letech **Gerald Bruseau Gardner (1884 ó 1964)**, který navázal na venkovské arod jnictví praktikované na míst New Forest v Anglii. Jedná se o moderní formu pohanského nábofenství a zároveň existuje jako magický inicia ní systém, škterý slouflí primárn k poznání sebe sama, sv ta a interakci s Boflskými silami a souzn ní s p írodou, jejími rytmy a zm nami.õ⁶⁵ Inspiraci od pohan lze post ehnout v oslav sezónních svátk , ve jménech boh a v d razu na práci pod -írym nebem p i r zných zálefitostech spojených s Wiccou.

Zasv cené osoby se obvykle nazývají arod ji a arod jnicemi, ale s ve-kerým arod jnictvím se neztotofl ují, protofle spole enství je zam eno zejména na p írodní magii. Mystická tradice není zp ístupn na ve ejnosti, a z toho dvodu je nutná iniciace

⁶³POLARI DE ALVERGA, A. *Prales vizí*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. s. 28.

⁶⁴*PaDeva Church* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Beliefs. Dostupné z WWW: <<http://padeva.camp7.org/beliefs>>. (p eklad autorky).

⁶⁵*Wicca.cz* [online]. 2006 [cit. 2011-04-10]. Wicca. Dostupné z WWW: <<http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm>>.

k za azení mezi p íslu-níky církve. Praxe je provád ěna v malých skupinách ó covenech, do kterých je mofno vstoupit pouze po ádné iniciaci ili po náro ném výcviku a zasv covacím rituálu. Jiné p íjetí není spole enstvím respektováno. Tímto úkonem se novic zaru uje k udrfění tajemství ohledn ě jmen ostatních ělen spole enství, p esné formy rituál ě a o r zných tajných materiálech (nap . Kniha stín ě obsahující návody k rituál ěm apod.).⁶⁶

Praktikanti PaDevy v í, ěle jejich Bohyn ě jim k napln ění cíle dala ást sebe samé, sou ást své esence, kterou promítla do rostliny ayahuascy, ze které následn ě preparují ayahuascový ěj. Povařují ji za fyzickou podobu Bohyn ě na tomto sv ět ě, skrze niř jsou schopni u ěit se, jak pln ě vstoupit v Její p ítomnost. Schopností otev ěít a naplnit t ěla bořskou p ítomností poté sami ělenové odhalují svou bořskost a vlastní jádro.⁶⁷

4. 4. Barquinha

Nejmen-í ze t ěí uvedených církvě v Brazílii (Santo Daime, UDV) pouřívající u svých ob ad ě nápoj ayahuascy nese název Barquinha. Jedná se o církev odd ělenou od Santo Daime. Její víra (tak jako u ostatních ayahuascových církvě) je zalořena na spiritismu, k es anství a znalostech domorodých kmen ě Amazonie. Ve svém znaku mají lo ěs k řfem, nebo slovo barquinha v p ekladu z portugal-tiny znamená gondolu. Tento prvek se objevuje i na p evlecích, které oblékají p í ceremonii a které nápadn ě p ípomínají námo nické uniformy.⁶⁸

⁶⁶Wicca.cz [online]. 2006 [cit. 2011-04-10]. Wicca. Dostupné z WWW: <<http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm>>.

⁶⁷PaDeva Church [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Beliefs. Dostupné z WWW: <<http://padeva.camp7.org/beliefs>>. (p eklad autorky).

⁶⁸SAUNDERS, N; DASHWOOD, A. *Entheology: Preserving Ancient Sacred Knowledge* [online]. 1996 [cit. 2011-04-26]. Barquinha. Dostupné z WWW: <<http://www.entheology.org/edoto/anmviewer.asp?a=127>>. (p eklad autorky).

5. Ayahuasca a zákon

Tato kapitola má za úkol seznámit čtenáře s problematikou legalizace ayahuascy z hlediska vybraných států na území kontinentu Ameriky a Evropy.

5. 1. Severní a Jižní Amerika

V **USA** je zcela legální uchovávat liánu ayahuascy i přesto, že obsahuje - karbolinové složky. Ilegální je přechovávání DMT a taktéž rostliny obsahující tuto látku, jako například chacruna, která se obvykle vyskytuje v halucinogenním nápoji připraveném z liány. V Zákoně o kontrolovaných látkách (Controlled Substances Act) je DMT zařazeno mezi návykové látky I. třídy (Schedule I). DEA (Drug Enforcement Administration) shledala, že DMT má vysoký potenciál pro zneužití a v současné době nemá žádné přijatelné léčebné účinky pro uplatnění v USA. Navíc tato látka postrádá spolehlivost pro užití pod lékařským dohledem. S odebráním svobody afl na 20 let se může potýkat člověk, který vlastní, vyrábí i distribuuje DMT.⁶⁹

Nápoj z ayahuascy se vádí obvykle z rostlin obsahující určité množství harmalinu. Vzhledem k tomu, že v **Kanadě** spadá harmalin mezi návykové látky III. třídy (Schedule III), dalo by se konstatovat, že i ayahuasca se tímto řadí mezi nelegální látky, právě kvůli obsahu harmalinu v pouštěvaných rostlinách.⁷⁰

V **Brazílii** byla uzákoněna ilegalita ayahuascy roku 1985. V 80. letech minulého století však přineslo náboženské hnutí UDV právní vzpouru proti tomuto zákonu. Vláda shledala, že nápoj nikterak tělesně neublíží členům církve a právní boj byl zastaven. Formálně byla legalizace pro náboženské účely uznána roku 1992. Uzákonění platí pro rostliny *Banisteriopsis Caapi*, *Psychotria viridis* a pro čaj z nich připravený.⁷¹

⁶⁹BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. s. 356. (příklad autorky).

⁷⁰Erowid : *Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives* [online]. 1997, 2011 [cit. 2011-04-16]. Ayahuasca Legal Status. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law.shtml>. (příklad autorky).

⁷¹Erowid: *Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives* [online]. 2001 [cit. 2011-04-16]. Legal Status of Ayahuasca in Brazil. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law6.shtml>. (příklad autorky).

5. 2. Evropa

V t-ina nábofenství se s roz-í ujícím po tem v ících roz-í uje i geograficky. Ne jinak tomu bylo i u tradice Santo Daime, která se postupn z Brazílie dostala p es oceán do západní Evropy. Díky p írozenému procesu se praktikanti následn snažili o legalizování nábofenské tradice spjaté s šliánou smrtiõ, to se v-ak povedlo jen výjime n . Dodnes hraje p i uzákon ní d leflitou roli p ítomnost DMT v posvátném nápoji. U mnoha autor ů a internetových stránek zabývajících se legalitou ayahuascy se dává za vinu atmosféra 60. let 20. století. Práv v tomto období do-lo ke zlomu a legislativy r zných stát ů jsou stále více omez etn j-í.

V **Nizozemsku** vyhrálo Santo Daime soudní spor týkající se uflívání ayahuascy p i nábofenských ob adech. Podle OSN ayahuasca a její dopl kové rostliny obsahují p írozen se vyskytující DMT, které není na seznamu kontrolovaných substancí v rámci Úmluvy z roku 1971 o psychotropních látkách. Proto v sou asné dob nejsou nápoj ayahuascy a její komplementární ingredience pod mezinárodní kontrolou.⁷²

Ayahuasca byla ve **Francii** legalizována v lednu 2005. Tamní soud rozhodl, že se nejedná o p ípravu kontrolované návykové látky. Toto krátké období legality bylo zavr-eno v kv tnu téhož roku, kdy vstoupil v platnost nový zákon zakazující uchovávání rostlin *Banisteriopsis caapi*, *Peganum harmala*, *Psychotria viridis*, *Diplopterys cabrerana*, *Mimosa hostilis*, *Banisteriopsis rusbyana*, a látek *harminu*, *harmalinu*, *tetrahydroharminu* (THH), *harmolu*, a *harmalolu* bez licen ního povolení. Taktéž i nápoj p ípravený z ayahuascy je nezákonný, protože je tvo en v t-inou t chto komponent ů.⁷³

V **eské republice** se jedná o ilegální nápoj, nebo obsahuje látku DMT, která je uvedena v p íloze zákona o návykových látkách. Ustanovení § 187, odst. 1 tr. zákona říká: šKdo neoprávn ěn vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprost edkuje, prodá nebo jinak jinému opat í nebo pro jiného p echovává omamnou nebo psychotropní

⁷²Ayahuasca guide [online]. [cit. 2011-04-24]. Ayahuasca and the Law. Dostupné z WWW: <<http://ayahuascaguide.org/ayahuasca-and-the-law>>. (p eklad autorky).

⁷³Erowid: Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives [online]. 2005, 2009 [cit. 2011-04-16]. France Control Ayahuasca Plants & Chemicals. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law21.shtml>. (p eklad autorky).

látku, p ípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odn tím svobody na jeden rok a fl p t let⁷⁴.

⁷⁴GAJDOŇKOVÁ, H. *Drogová poradna* [online]. 2009 [cit. 2011-04-24]. Legalita sb ru a p stování etnobotanik. Dostupné z WWW: <<http://www.drogovaporadna.cz/dotazy/14758/legalita-pestovani-a-sberu-etnobotanik.html>>.

EMPIRICKÁ ČÁST

6. Průběh empirického šetření v České republice

Cílem práce je komparace jevu ayahuascy v České republice a v Peru (horní Amazonii). Tento výzkum je zaměřen na samotné aspekty související s rituálem ayahuascy. V případě České republiky bylo nutné zmapování problematiky ayahuascy pomocí rozhovorů pořízených na internetovém serveru. Informace o Peru byly vypáány z teoretické části této bakalářské diplomové práce a z literatury, která je uvedena v seznamu literatury. Z dat získaných rozhovorem a z literatury byla provedena komparace čtyř společných kategorií rituálu pro Peru i ČR.

Hlavním tématem výzkumu, důležitějším pro obeznámení se s fenoménem ayahuascy v ČR, **byla otázka hlavních atributů rituálu ayahuascy v České republice**. Zejména mě zajímaly důvody absolvování seance, hledání kontaktů na osoby využívající se této praxi, diety praktikující se před požitím nápoje a přínos do života, tzn. ovlivnění v následujícím životě.

Výsledky tohoto výzkumu mohou napomoci v též orientaci v oblasti výzkumu v České republice a ukázat formu seancí spojených s ayahuascou.

6.1. Metody a techniky výzkumu

K získání výsledků výzkumu byla vybrána technika **polostandardizovaného rozhovoru**, který relativně ponechává volnost v odpovědích na straně respondenta a v otázkách na straně tazatele. Dialog sestával z osmi hlavních výzkumných otázek, ke kterým byly postupně voleny ostatní dotazy, doplňující a objasňující hlubší problematiku zkoumaného jevu.

Rozhovor byl prováděn skrze internetový server, kde je možné nalézt diskuse, fóra a články o různých přírodních i syntetických substancích užívaných v ČR. Přístup k němu stane výhradně prostřednictvím pozvánky, kterou dočasně obdrží již od stávajícího uživatele serveru. Jelikož je v České republice nezákonné uchovávat, vyrábět a distribuovat látku DMT, kterou nápoj obsahuje, byla u respondentů dodržována naprostá anonymita.

Pro pot eby výzkumného –et ení bylo osloveno celkem 16 osob na základ ú asti v diskuzích s tématikou ayahuascy a taktéfl pomocí metody sn hové koule (snowball sampling). Z tohoto celkového po tu se podílelo na výzkumném rozhovoru 5 jedinc .

6. 2. Vzorek

Cílovou skupinu tvo í zám rn vybraní jedinci se zku-eností ayahuascové seance v eské republice. Jedná se o respondenty flijící p edev-ím v Praze, pouze jeden z ú astník bydlí v okolí Ostravy. Respondenti **Vincent** (35 let) a **Filip** (32 let) m li dosafené vzd lání vysoko-kolské, **Ivan** (25 let) st edo-kolské, ov-em v sou asné dob studuje na VTM a **Eva** (26 let) a **Olina** (28 let) vystudovaly gymnázium. V-em dotazovaným bylo kv li anonymit zm n no jméno.

V-ichni respondenti konzumující nápoj ayahuascy jsou ob asní uflivatelé p írodních halucinogenních látek. Tvo í marginální skupinu, která absolvovala zku-enost s ayahuascou zejména kv li zv davosti i dal-ímu duchovnímu rozvoji.

Vzhledem k malému po tu respondent a celkovému zp sobu realizace nem fle být tento výzkum zcela reprezentativní.

6. 3. Výsledky empirického –et ení v eské republice

Otázky se týkaly informací ohledn rituálu ayahuascy a o isty, která k ob adu p ispívá velkou m rou.

První otázka se ptala na d vod absolvování seance s ayahuascou. U v t-iny dotazovaných se jednalo o podobné p í iny. Respondent **Vincent** hledal odpov di na otázky, na které sám nedokázal odpov d t. **Ivanovi** imponovala exotika, zku-enost a jistý druh dobrodrufství, zároveň doufal v o istu a poznání sebe samého. **Eva** naopak nep istupovala k seanci pouze ze zv davosti i pot eby nové zku-enosti, ale zejména kv li svému psychosomatickému bloku, který v dom nebyla schopna p ekonat. Pro Filipa byl velkým d vodem, pro absolvovat rituál ayahuascy, lé ebný ú inek aje. Zároveň ufl d íve p ed touto zku-eností v d l, fle se jedná o DMT aktivní rostlinu s o is ujícím ú inkem. **Olina** m la *špot ebu intenzivn ji poznávat nejen sebe sama,*

roz-ít si v domí, nau it se flít v harmonii, nahlédnout do -amanských praktik a nau it se je uflívat pro dobro v-ech a v-eho.õ

Druhá otázka se týkala hledání kontakt k ceremonii. V-echny dotazované dovedla k seanci s ayahuascou náhoda. Ve v-ech p ípadech se jednalo o kamarády, kte í dotazované navedli p ímo k hlavnímu aktérovi rituálu. Vincent popsal náhodné získání kontaktu takto. *šDostat se k lidem, kte í tyto ceremonie organizovali a m li p ímé napojení na ayahuasquero bylo v cí zám ru (náhody), kdy potkáte správné lidi ve správnou dobu.õ*

T etí otázka pojednávala o prost edí seance a po tu konzument ayahuascy. **Olina** nebyla navyklá na rituály. *šZaván lo to sektá stvím, v písniích zahrnuta náboflenská tematika, nejsem na to stav ná. A ten rituální p ístup k v ci to tak umocnil, fle to na m bylo trochu moc. Ale jen ze za átku.õ* V-ech p edsudk se zbavila p edev-ím díky ístému zám ru v-ech zú astn ých, o kterém podle ní nebylo nutné pochybovat. Nakonec ono šsektá stvíõ vyjád ila jako *šzp sob zprost edkování n eho daleko podstatn j-ího, takové názvosloví, za kterým se skrývá mnohem víc. Cest je mnoho a n jak se to pojmenovat muselo, není to my-leno striktn .õ* K po tu konzument se respondentka necht la vyjad ovat. Ob ady, jenfl poznal **Vincent** se konaly vfldy v tmavé a uzav ené místnosti. Ostatní osoby popsal jako *šklidné, inteligentní typy prahnoucí po sebezpoznáníõ*. Lidé byli v rozmezí 20 ó 65 let a celkem se seance ú astnilo p íblifn 20 ó 25 jedinc . **Ivan** proflil ceremonii v chat í venku spolu s dal-ími 10 ó 15 lidmi. V obou p ípadech byl vytvo en prostor s oltá em z liány, do kterého se polofily r znorodé p edm ty, rostliny nebo talismany. *šProstor, ve kterém se to odehrávalo byl vlastn ochranný prostor p ed zlýma duchama, aby nic nemohlo ven a dovnit , taková healing room o i-á ná rituálem a zabezpe ený.õ* **Filip** zaffil rituál s ayahuascou na okraji vesnice s dal-ími 14 ú astníky. Na **Evu** p sobilo prost edí více nefl pozitivn , protofle se seance konala v dom í lidí, jenfl byli vnit n orientovaní. Celkem konzumovalo nápoj zhruba 18 ú astník , dotazovaná je popisovala jako mladé, pozitivn nalad né lidi.

tvrtá otázka se zabývala -amanem a jeho d v ryhodností. **Eva** si ji nijak neov ovala, v íla známému lov ku, a jak sama dodala: *šna míst ufl nebylo pochybõ*. TMmani zde byli dva, oba anglického p vodou. Asistovala jim eská flena, která zárove zastávala funkci p ekladatelky. Taktéfl **Filip** si vybral seanci vedenou dv ma anglickými -amany. eského -amana znal, ale nem l v n j d v ru. Naopak k anglickým ji m l vzhledem k dlouhodobé praxi p sobení (20 a 8 let), která v jeho p ípad rozhodla.

Vincent profil setkání se šamanem aťp i své terapeutické seanci, u dřívějších nebyl šaman fyzicky přítomen, jeho roli zastoupil zkušený flák. O jeho dřívě v ryhodnosti nepochyboval, protože jej dotazovaný znal osobně. **Ivana** provázela rituálem šanský šaman s dřívěma pomocníky, přičemž šaman se umístil u dřívě v Ekvádoru. **Olina** popsala šamana jako nádherného člověka, *ške každému bez rozdílu se chová s největší úctou a porozuměním.*

Pátá otázka sledovala, kolik toho dotazovaní tuší o přípravě nápoje. **Vincenta** přitom nezajímaly detaily preparace, ovšem povědomí o doplňujících rostlinách vají měl. Zároveň tuší, že tyto další rostliny zabírají změnu trávení účinných látek. *Šču ov je to ta nejděpornější věc, co jsem měl kdy v puse.* charakterizoval příchutě ayahuascy. **Eva** na tuto otázku odpověděla následovně: *šVím jen, že se připravuje ze dřívě dvou částí rostliny/liány a neuvěřitelně dlouho se je třeba držet s dřívěmi příměsí vařením.* Převodce seance, kde byl zúčastněný **Ivan**, provedl přípravu nápoje v Jiřní Americe a následně ji přivezl do Ř. O samotném vaření liány vědělo to, že šaman chodí na tajná místa, kde na dřívě a mořná i natle částí liány, které se poté vaří a vaří, dokud zcela nezmačkou. Respondent **Filip** neví nic o přípravě nápoje, ale kdyby znal osobu zkušenou v této oblasti, pokusil by se vývar přichystat sám. Jedině, co chtěla **Olina** k této otázce sdělit, byl souhlas o tom, že zná přípravu ayahuascy, protože si u rituálu o něm povídají.

šestá otázka zkoumala, zda dotyční dodržovali dietu před ceremonií. **Olina** měla sníženou příjem potravy, ovšem nebyl vůbec striktní. Osobně v dřívěinou den před pořítím ayahuascy jedla jen něco malého a nejedla vůbec. **Vincent** dodržoval 14 dnů přestřed obědem, doporučen byl však celý měsíc. Zdržel se zejména pořívání masa, pohlavní aktivity, alkoholu a drog. Mezi obědy mohl sníst několik kousků jablka a malé množství rýže. Dieta **Ivana** byla dlouhá právě podobně 14 dnů. Postit se měl od jidla (mléko, maso, kořen), pohlavního styku a alkoholu. Současně neměl vyhledávat velký kontakt s lidmi a etněm debatám se měl taktěf vyhýbat. Jíst směl jen zeleninu a rýži. **Eva** dodržovala striktní omezení jidla, konkrěně 3 dny před ceremonií *šfládné maso, kořen, sůl, cukr a bílou mouku.* Podobně jako u ostatních respondentů, i Ev bylo doporučeno vyvarovat se alkoholu a drogám. **Filipovi** přila navržená dieta ve zvacím dopisu, kde byl napsán seznam vynechaných jídel kvůli MAO inhibici. K jídlu náležel taktěf celibát.

Sedmá otázka sledovala, jak ayahuasca působila na dotazované. **Vincent** nezažil během pití nápoje žádné vize ani halucinace. *šVizuálně jsem silně vnímal*

rozklad okolo proudících energií, ovšem jejich úroveň nejsem schopen rozlišit. Ivan v záflitek s ayahuascou vypadal následovně: Štok vody mi říkal, a se napiju, tak jsem se napil a vylil, nemohl jsem vydržet to hučení v hlavě. Bylo to jak setkat se s někým moc velkým, k němu ani nemám dostatečnou pokoru. Když jsem vodu chrstnul na zem a plivl do ní, liána mi zardousila a ukázala mi, že takhle se nechová. Tak jsem se po údu napil a pod koval. Na Olinu přišla ayahuasca tímto způsobem: ŠPomohla mi nepřelýtvat energii na zbytečný balast, který jsem sebou přivedl, pomohla mi dotknout se božského, s pokorou a vděčností přijmout svít jakým je, pomohla mi uvěřit v síly (energie), které na nás mají veliký vliv, které ale nejsou naše, je třeba pohlídat si své místo, nebát se. Filip je přesvědčen, že pití ayahuascy je pro lidi prospěšné. Konkrétně své úsudky charakterizuje takto: ŠSamozřejmě do jisté míry intoxikuje organismus, ale zase čistí trávení. A pokud dojde k vyprázdnění, horek, spodek člověka se cítí ráno velmi dobře. Pokud se jedná o psychoaktivní zkušenosti, bylo tam více zajímavých momentů. Občas to samozřejmě bylo trochu těžší. Vtáhne člověk do toho, a tak své problémy více vnímá a cítí. Respondent zastává názor, že liána účinkuje postupně, proto je špro skutečný profit potěba delší terapie. Eva vnímala ayahuascu jako velmi silnou energii zaměřující se na místo, kde přesně potřebovala.

Osmá otázka, a zároveň poslední, se ptala na přínos zkušenosti s ayahuascou do života, tedy jak dotazované seance ovlivnila. Vincent v průběhu švěchny dosavadní zkušenosti (s podobnými substancemi) vylcoval svou vnitřní inteligenci a prostorem pro sebekontrolu. Primárně se mu jednalo o pochopení procesu opouštění fyzického těla. Během druhého období jsem ve zpomalené, ať instruktažní rychlosti prošel a do detailu prožil proces opouštění fyzického těla tak, že jsem pro další život získal nepopíratelný důkaz o existenci vyšších energií, což výrazně uklidnilo a obohatilo mě následující život. Olina u této otázky souhlasila s ovlivněním života, nic konkrétního však nechtěla dodat. Ivan poznamenal, že její úžití záflitek ovlivnil život a dodal: ŠNeznamená to, že ti to vyléčí tvé rány, každý z nás pak musí udělat tu práci jistě sám změnou chování, myšlení, práce na sobě a tak. Evě pomohla ayahuasca s jejím psychosomatickým blokem a podotkla, že se vždy jedná o šnezapomenutelný záflitek, pokudli jiný. Filipa ovlivnila seance tímto způsobem, že poznal novou zkušenost, kterou bude (dle financí) postupně rozšiřovat.

Doplující otázky se zaměřovaly na počet absolvovaných seancí, cenu ceremonie, –amanovo icaros a na to, zda si dotazovaní pokračovat v seancích i nikoliv.

Nejvíce ceremonií profila **Olina**, a sice deset. **Eva**, **Ivan** a **Filip** se účastnili dvou rituálů a **Vincent** poznal tři. **Vincent** a **Eva** ufl nadále nemají potěbu další ayahuascové praxe. **Ivan** není zdaleka rozhodnutý a **Filip** i **Olina** nadále chtějí pokračovat v obadech.

U všech dotazovaných zpíval –aman při rituálu své icaros (magické i léčivé zpěvy, zařekání nebo jen slova). Během ceremonie se poufňovali k navození atmosféry taktěfl bubínky a chěstidla.

Cena jednotlivé ceremonie se pohybovala od 1200 Kč do 2000 Kč, víkendové seance pak stály okolo 3000 Kč. Tyto ceny jsou v rozmezí let 2000 - 2010.

6. 4. Vyhodnocení

Na základě informací získaných z rozhovorů byla zpracována komparace vybraných kategorií mezi horní Amazonií a českou republikou. Analyzovanými kategoriemi jsou: pozice ayahuascy, sociální úroveň konzumenta, kulturní kontext diety a charakteristika konzumenta. Jednotlivé hodnoty kategorií jsou zpracovány v tabulce 1.

Pozice ayahuascy

V povodní oblasti výskytu ayahuascy (horní Amazonii) je jasně vymezeno uflívání posvátného nápoje. Tvorbí součástí zdejší kultury a životního stylu, zejména toho mestického. Ayahuascu lze nejvíce objevit u iniciace na vegetalistu a léčebných seancí, které jsou prováděny jak ve městě, tak na vesnici. Obecně se tedy jedná o jev, který je pirozený a charakteristický pro území horní Amazonie v Peru, především díky přírodním podmínkám, kterými zdejší oblast disponuje.

Naproti tomu se v české republice nejedná o kulturní tradici, jde pouze o jev vysazený z povodní oblasti výskytu a vyuffňvaný u menšiny lidí. Jelikož se jedná o nápoj obsahující DMT (i přesto, že není synteticky vyrobeno), může se tato skupina konzumující ayahuascu potýkat se zákonem ČR.

Tabulka 1 Komparace kategorií kulturního kontextu ayahuascy v Peru a České republice

Kategorie	Peru (Horní Amazonie)	Česká republika
Pozice ayahuascy	kulturní tradice	mimo zákon
Sociální úroveň konzumenta	veškeré sociální vrstvy populace	lidé s lepším finančním zázemím
Kulturní kontext diety	hlubší specifikace zakázaných a povolených potravin	Zakázané a povolené potraviny zohledněné zdejším přírodním podmínkám
Charakteristika konzumenta	jakýkoliv dospělý jedinec	marginální skupina lidí zajímající se o halucinogenní látky

Sociální úroveň konzumenta

Ufí z první kategorie pozice ayahuascy vyplývá, že v Peru se jedná o jev vyskytující se u všech sociálních vrstev obyvatel. Seance jsou tedy jak pro bohaté, tak chudé. Dokazuje to také fakt, že jednotlivé ceremonie jsou praktikovány ve vesnicích i na vesnicích. Zároveň je tento jev potvrzen studií Marlene Dobkin de Rios, která provedla výzkum na téma ayahuascy v chudinské čtvrti Belén ve městě Iquitos.⁷⁵

V České republice je ayahuascový rituál výhradně pro záměrně již populaci lidí, nebo jedna seance se pohybuje v rozmezí od 2000 Kč a výše. Obvykle se jedná o víkendové ceremonie (pití dvou nápojů) i o prodloužené víkendy (pití těchto nápojů), které pak stojí okolo 6000 Kč. V této ceně ovšem není zahrnuta strava (obvykle vegetariánská, dodržující dietu) a ubytování. Celková cena se poté může navýšit až k 8000 Kč.

⁷⁵DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. s. 7-17.

Charakteristika konzumenta

V horní Amazonii nenacházíme žádný konkrétní element, který by vystihoval konzumenta ayahuascy. Vzhledem k tomu, že posvátný nápoj existuje jako tradiční kulturní prvek, je provozován v téžinou zdejší populace (finance na tento jev nemají vliv).

V R se konzumenty stávají obvykle jedinci zájímající se o halucinogenní substance s dobrým finančním zázemím. Často jsou jimi také kamarádi a známí, kteří provází rituálem nebo kamarádi osob, které už profily zkušenost s ayahuascou a poslaly kontakt dalším lidem (v téžinou právě známým, protože se jedná o ilegální činnost). Obecně se jedná o okrajovou skupinu lidí, kteří mají zálibu v halucinogenech, a tím se liší od v téžinové společnosti R.

Kulturní kontext diety

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2. 2., Luis E. Luna popsal seznam povolených a zakázaných druhů ptáků, plazů a dalších živočichů, které je třeba nechat mimo dietu. Vzhledem k rozmanité flóře a fauně amazonského pralesa je pochopitelné, že dieta populace horní Amazonie má mnohem rozmanitější seznam potravin, ať už povolených nebo nepovolených.

V R místní šamani provádějící ceremonie s ayahuascou nedoporučují látky tyraminy, jenž jsou obsaženy ve fermentovaných potravinách a jejich vysoký počet není vhodný pro dietu.⁷⁶ Výčet povolených a nepovolených potravin je ovlivněn místními podmínkami prostředí, které není ať tak bohatě diferencováno jako v Peru. Porovnání vybraných potravin je zobrazeno v tabulce 2.

⁷⁶Šamani a rostlinky [online]. 2008 [cit. 2011-04-19]. Kontraindikace Ayahuascy. Dostupné z WWW: <<http://rostlinky.blogspot.com/2008/07/kontraindikace-ayahuascy.html>>.

Tabulka 2 Komparace potravin diety v Peru a R

Potraviny	Peru (horní Amazonie)		eská republika	
	povolené	nepovolené	povolené	nepovolené
erstvé maso		✓	✓	
ovoce a zelenina		✓	✓	
rýfle	✓		✓	
tuky		✓	✓	
uzené ryby	✓			✓

6. 5. Shrnutí

Formou polostandardizovaného rozhovoru jsem provedla výzkumné –et ení, jehož cílem bylo porovnat fenomén ayahuascy v eské republice a v Peru. Nejd íve bylo nutné zmapovat situaci v eské republice, aby se jev vyskytující se v obou zemích mohl komparací vyhodnotit.

Za tímto ú elem bylo v R kontaktováno 16 osob, p i emfl z tohoto po tu oslovených jedinc bylo podrobena analýze 5 ú astník rituálu, kte í spl ovali kritéria pro výzkum, a sice absolvovali alespo jeden rituál s ayahuascou v eské republice. S t mito respondenty byl následn veden anonymní rozhovor na internetovém serveru, zabývajícím se mimo jiné i ayahuascou.

K zmapování problematiky ayahuascy v R bylo ufito 8 hlavních otázek a n kolik vedlej–ích, které objasnily jednotlivé aspekty ayahuascových rituál .

Záv re ná fáze výzkumu ó komparace ó byla praktikována na základ kategorií, které vze–ly z otev eného kódování rozhovor . Konkrétn se jednalo o kategorie: pozice ayahuascy, sociální úrove konzumenta, kulturní kontext diety a charakteristika konzumenta.

Pozice ayahuascy v Peru je dána tradicí praxe a také p írozeným prost edím pralesa, jenfl zajisté ovliv oval vývoj uflívání ayahuascy a rituál s ní spjatých. Naproti tomu v eské republice se jedná o jev vsazený z p vodního kulturního kontextu. Výskyt DMT v nápoji íní ve–keré zálefitosti praktikované okolo ayahuascy ilegálními.

Jelikofl je uflívání ayahuascy v Peru spojené s kulturní tradicí, sociální úrove konzumenta není ni ím omezována, existují zde tedy jak chudí, tak bohatí uflivatelé. V R je v–ak pítí nápoje charakteristické pouze pro marginální skupinu lidí, kte í jsou

ur itým zp sobem finan n zaji-t ní vzhledem k nemalým cenám za ayahuascové ceremonie.

Se sociální úrovní konzumenta taktéfl souvisí jeho celková charakteristika. V Peru nenacházíme nic, co by mohlo charakterizovat typického uflivatele ayahuascy, nebo se jedná o b flný kulturní prvek zdej-í oblasti. Naopak v R existuje okrajová skupina lidí zabývající se halucinogeny, touflící po nové zku-enosti a duchovním rozvoji.

Poslední kategorií komparace zkoumaného jevu ayahuascy je kulturní kontext diety. V Peru je samoz ejm zam ená na tam j-í rozmanitou p írodu, podle které je dieta sestavena. Shodným principem se ídí i pro oblast R, kde je seznam povolených a nepovolených potraviny p izp soben zdej-ím podmínkám a je charakterizován p edev-ím mírou obsahu tyramin , látek vyskytujících se ve fermentovaných surovinách.

Na základ výsledku výzkumu lze usoudit, fle zkoumaný jev ayahuascy v eské republice je vysazen z kontextu peruánské Amazonie a uzp soben zdej-ímu - novému prost edí. Tento prvek je viditelný zejména v diet , v jejich povolených a nepovolených potravinách, a v pozici, kterou ayahuasca nabývá v oblasti horní Amazonie v Peru a na území eské republiky.

Závěr

Tato bakalářská diplomová práce se zabývala komponenty doprovázející jev ayahuasca na území Peru (horní Amazonie) a české republiky.

Teoretická část práce obsahuje informace o ayahuasce v oblasti horní Amazonie v Peru, kde má tato rostlina i posvátný nápoj z ní připravený svou domovinu. Charakterizován byl mestický šamanismus a jeho vykonavatelé šamani, vegetalisté a curanderos. Následně byla popsána příprava nápoje a dieta, která je vykonávána během ayahuascového obřadu. V sekci zaměřené na legalitu a náboženství jsme se dozvěděli o nově vzniklých náboženstvích, které se dostaly do Evropy i s ayahuascou, jež zde zatím není podporována zákony.

Empirická část práce se zabývala zmapováním aspektů ayahuascy v ČR. Hlavní výzkumnou otázkou bylo hledání jednotlivých atributů rituálu ayahuascy na tomto území. Byly zjištěny prvky, které jsou charakteristické pro zdejší kulturní kontext spojený s užíváním nápoje ayahuascy, a byl popsán konzument ayahuascy v ČR. Závěrečná fáze výzkumu se skládala z komparace kategorií, které lze nalézt v obou oblastech výskytu zkoumaného jevu.

Výzkumem bylo zjištěno, že v ČR se oproti Peru jedná o jev okrajový, typický pro marginální skupinu lidí, nebo praktikování rituálu ayahuascy je v ČR ilegální. Taktéž lze usuzovat, že se v ČR jedná o praxi vyskytující se bez převodního kulturního kontextu horní Amazonie, aplikovanou v adaptované formě na zdejší uživatele prostřednictvím halucinogenů. Prostředí české republiky formovalo jednotlivé aspekty rituálu tak, aby bylo možné je používat zdejší populací.

Použitá literatura

- BEYER, S. V. *Singing to the plants: a guide to mestizo shamanism in the upper Amazon*. 1. vyd. University of New Mexico Press, 2010. 530 s. ISBN 978-0-8263-4730-5.
- BOWIE, F. *Antropologie náboženství: Rituál, mytologie, šamanismus, poutnictví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 335 s. ISBN: 978-80-7367-378-9.
- DOBKIN DE RIOS, M. *Visionary Vine: Hallucinogenic healing in the Peruvian Amazon*. Illinois: Waveland Press, 1972. 161 s. ISBN 0-88133-093-0.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HORÁK, M. Příklad Takivasi: Koncept tradiční domorodé medicíny peruánské Amazonie. *AntropoWebzin* [online]. 2010, 2, [cit. 2011-01-28]. Dostupný z WWW: <http://antropologie.zcu.cz/media/webzin/webzin_2_2010/Horak_M-2-2010.pdf>. ISSN 1801-8807.
- KUCHA, J. *Ayahuasca aneb Tanec s bohy*. Praha: Eminent, 1998. 236 s. ISBN 80-85876-70-1.
- KUCHA, J. *Santo Daimé : Poselství z druhého světa*. Praha: Eminent, 2001. 140 s. ISBN 80-7281-063-4.
- LUNA, L. E. *Vegetalismo : Šamanismus mezi městským obyvatelstvem peruánské Amazonie*. 2. Praha: DharmaGaia, 2002. 290 s. ISBN 80-86685-02-0.
- MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. Praha: SLON, 2008. 268 s. ISBN 978-80-86429-25-0.
- POLARI DE ALVERGA, A. *Prales vizí*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 262 s. ISBN 978-80-7254-887-3.
- SCHULTES, R. E.; HOFMANN, A. *Rostliny boh : Magická síla psychoaktivních rostlin*. 2. vyd. Praha: Volvox Globator, 2000. 208 s. ISBN 80-7207-342-7.
- SOUKUP, V. *Dějiny antropologie: (Encyklopedický pohled dějin fyzické antropologie, paleoantropologie, sociální a kulturní antropologie)*. Praha: Karolinum, 2005. 668 s. ISBN 80-246-0337-3.
- STRAUSS, A.; CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- WOLF, J. *Magia naturalis : Od umění pravěkých šamanů po současné poznatky v dějinách*. Praha: ARSCI, 2009. 280 s. ISBN 978-80-86078-99-1.

ZBÍRAL, R. *P íru ka psaní seminárních a jiných vysoko-kolských odborných prací*. Praha: Linde Praha, 2009. 157 s. ISBN 978-80-7201-779-9.

Elektronické zdroje

Ayahuasca guide [online]. [cit. 2011-04-24]. Ayahuasca and the Law. Dostupné z WWW: <<http://ayahuascaguide.org/ayahuasca-and-the-law>>.

Ayahuasca. com: Homepage of the Amazonian Great Medicine [online]. [cit. 2011-04-24]. An Introduction to Ayahuasca. Dostupné z WWW: <<http://www.ayahuasca.com/ayahuasca-overviews/an-introduction-to-ayahuasca-2/>>.

Biotox: Banisteriopsis caapi [online]. 2000-2009 [cit. 2011-02-19]. Encyklopedie psychotropních rostlin. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rbac.html>>.

Ciel: The center for international Environmental Law [online]. 2003 [cit. 2011-04-19]. The Ayahuasca Patent Case. Dostupné z WWW: <<http://www.ciel.org/index.html>>.

DAUBNER, P. *Dálky.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-04-18]. Iquitos ó hlavní m sto peruánské Amazonie. Dostupné z WWW: <http://dalky.cz/cteni/c-iquitos-hlavni-mesto-peruanske-amazonie.html>.

DAWSON, A. *New Era - New Religions: Religious Transformation in Contemporary Brazil* [online]. Great Britain: Ashgate, 2007 [cit. 2011-04-18]. Gnostic Church of Brazil. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=DgoCG9ZIQEC&pg=PA70&dq=vegetalismo&hl=cs&ei=_3esTf2dFMTqOeKzhfsJ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=7&ved=0CEsQ6AEwBg#v=onepage&q=vegetalismo&f=false>.

Doktorka.cz: O zdraví a kráse [online]. 1999 [cit. 2011-04-10]. Americká farmaceutická firma má zájem o patent na Ayahuscu. Dostupné z WWW: <<http://drogy.doktorka.cz/americka-farmaceuticka-firma-zajem/>>. ISSN 1213-1903.

Erowid: Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives [online]. 2005, 2009 [cit. 2011-04-16]. France Control Ayahuasca Plants & Chemicals. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law21.shtml>.

Erowid: Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives [online]. 2001 [cit. 2011-04-16]. Legal Status of Ayahuasca in Brazil. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law6.shtml>.

Erowid: Documenting the Complex Relationship Between Humans & Psychoactives [online]. 1997, 2011 [cit. 2011-04-16]. Ayahuasca Legal Status. Dostupné z WWW: <http://www.erowid.org/chemicals/ayahuasca/ayahuasca_law.shtml>.

GAJDOŤKOVÁ, H. *Drogová poradna* [online]. 2009 [cit. 2011-04-24]. Legalita sb ru a p stování etnobotanik. Dostupné z WWW: <<http://www.drogovaporadna.cz/dotazy/14758/legalita-pestovani-a-sberu-etnobotanik.html>>.

JOSEPHY, M. *Michal Josephy* [online]. 2010 [cit. 2011-04-19]. Jak lé í prales. Dostupné z WWW: <<http://www.josephy.cz/jak-leci-prales/>>.

KAVENSKÁ, V. Možnosti využití halucinogenu ayahuascy p i lé b závislostí. *Adiktologie* [online]. 2008, 8, 1, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.takiwasi.com/docs/arti_che/moznosti_%20vyuziti.pdf>.

MABIT, J. Blending Traditions - Using Indigenous Medicinal Knowledge to Treat Drug Addiction. *MAPS* [online]. 2002, XII, 2, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.maps.org/news-letters/v12n2/12225mab.html>>.

O Espiritismo [online]. 2004 [cit. 2011-04-26]. O QUE É?. Dostupné z WWW: <<http://www.oespiritismo.com.br/oque/index.php>>.

PaDeva Church [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Beliefs. Dostupné z WWW: <<http://padeva.camp7.org/beliefs>>.

SAUNDERS, N; DASHWOOD, A. *Entheology: Preserving Ancient Sacred Knowledge* [online]. 1996 [cit. 2011-04-26]. Barquinha. Dostupné z WWW: <<http://www.entheology.org/edoto/anmviewer.asp?a=127>>.

St edoevropský výzkumný institut: Sb rnou referen ní databázi drog, jejich kultur a ú ink [online]. 2008 [cit. 2011-04-26]. Ayahuasca. Dostupné z WWW: <<http://fet.ezin.cz/viewtopic.php?id=76>>.

Yamani a rostlinky [online]. 2008 [cit. 2011-04-19]. Kontraindikace Ayahuascy. Dostupné z WWW: <<http://rostlinky.blogspot.com/2008/07/kontaindikace-ayahuascy.html>>.

TUPPER, K. W. Entheogens and Existential Intelligence: The Use of Plant Teachers as Cognitive Tools. *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* [online]. 2002, 4, 27, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1602247>>. ISSN 03802361.

TUPPER, K. W. The globalization of ayahuasca: Harm reduction or benefit?. *International Journal of Drug Policy* [online]. 2008, 19, 4, [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kentupper.com/resources/Globalization+of+Ayahuasca+-+IJDP+2008.pdf>>.

Upper Amazon Conservancy [online]. [cit. 2011-04-16]. About us. Dostupné z WWW: <http://www.upperamazon.org/spanish/index.php?go=about_overview>.

Wasiwaska : Research Centre for the study of psychointegrator plants, visionary art and consciousness [online]. [cit. 2011-04-20]. Dialogues on Science, Art, History, Myth and Spirituality". Dostupné z WWW: <<http://www.wasiwaska.org/index.cfm>>.

Wicca.cz [online]. 2006 [cit. 2011-04-10]. Wicca. Dostupné z WWW: <<http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm>>.